

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ต
สารบัญภาพ	ถ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1. ความสำคัญของประเด็นปัญหา	1
1.2. วัตถุประสงค์	6
1.3. ทบทวนงานศึกษาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
1.3.1 กระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบทุนนิยมในสังคมเกษตรกรรม	8
1.3.2 รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมภายใต้บริบททุนนิยมชนบทไทย	16
1.3.3 ความสัมพันธ์เชิงหนี้สิน	30
1.4. กรอบแนวคิดในการศึกษา	38
1.5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	42
1.5.1 ผลที่คาดว่าจะได้รับในทางวิชาการ	42
1.5.2 ผลที่คาดว่าจะได้รับในด้านการพัฒนาสังคม	42
1.6. ขอบเขตและวิธีการศึกษาวิจัย	42
1.7. คำถามการวิจัย	44
1.8. วิธีการศึกษาและวิจัย	45
1.9. เนื้อหาของวิทยานิพนธ์โดยสังเขป	49
บทที่ 2 บริบทชุมชน และโครงสร้างสินเชื่อ	51
2.1. บริบทชุมชน	51
2.2. ลักษณะทางกายภาพ	52
2.3. ประชากร	55
2.4. โครงสร้างทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน	58

2.5	ครอบครัว เครือญาติ สังคม และวัฒนธรรม	63
2.6	โครงสร้างทางการเมือง	67
2.7	โครงสร้างสินเชื่อนในชุมชน	71
2.8.	สรุป	85
บทที่ 3	การก่อตัวของภาวะหนี้สินในชุมชน	86
3.1.	ยุคบุกเบิกตั้งถิ่นฐาน พ.ศ.2540-2500	86
3.1.1	การบุกเบิกและตั้งถิ่นฐาน	87
3.1.2	การเข้าถึงและครอบครองที่ดิน	89
3.1.3	ระบบการผลิตเพื่อยังชีพในชุมชน	90
3.1.4	ระบบตลาดเพื่อการแลกเปลี่ยน	93
3.1.5	การขยายตัวของอำนาจรัฐ	96
3.1.6	ภาวะหนี้สิน	98
3.2	การขยายตัวของระบบการผลิตเชิงพาณิชย์ยุคแรก (2500-2515)	100
3.2.1	การเปลี่ยนแปลงของระบบการผลิตสู่การผลิตพืชเชิงพาณิชย์	100
3.2.2	การก่อรูปของระบบความสัมพันธ์เชิงค่าเช่า และการสะสมทุน ของชาวนารวย	102
3.2.3	การขยายตัวของระบบหนี้สินในชุมชนยุคแรก	106
3.3	ยุคการขยายตัวของระบบการผลิตเชิงพาณิชย์และการเสียเปรียบในตลาด (2515-2525)	109
3.3.1	การผลิตภายใต้ภาวะพึ่งพา	110
3.3.2	การเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ในชุมชน	113
3.3.3	การขยายตัวของภาวะหนี้สิน	120
3.3.4	การเสียเปรียบในระบบตลาด	123
3.4	ยุคการขยายตัวของภาวะหนี้สินในชุมชน (2525-ปัจจุบัน)	131
3.5	เศรษฐกิจฟองสบู่ และการขยายตัวของบริโภคนิยมในปัจจุบัน	138
3.6	สรุปและวิเคราะห์	145
บทที่ 4	การเข้าถึงแหล่งสินเชื่อนของชาวนา	151
4.1	ความต้องการเงินกู้	152
4.2	ลักษณะของเจ้าหนี้	153

4.2.1 แหล่งเงินทุนของผู้ให้กู้	154
4.2.2 ระยะเวลาการชำระหนี้และดอกเบี้ย	159
4.2.3 เงื่อนไขการให้กู้	164
4.3 รูปแบบหนี้สินของกลุ่มชาวนา	169
4.3.1 หนี้สินของชาวนารวย	169
4.3.2 หนี้สินของชาวนาฐานะปานกลาง	171
4.3.3 หนี้สินของชาวนาฐานะยากจน	172
4.4 ความสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน	174
4.4.1 การใช้ทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้	176
4.4.2 การสร้างภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือ	179
4.4.3 การใช้กระบวนการกลุ่ม	182
4.4.4 การสร้างเครดิต ผ่านสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และการอิงอำนาจท้องถิ่น	184
4.5 สรุปและวิเคราะห์	193
บทที่ 5 การจัดการเงินกู้ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงหนี้สิน	199
5.1 รูปแบบและ เงื่อนไขการจัดการเงินกู้ภายใต้ระบบความสัมพันธ์เชิงหนี้สิน	199
5.1.1 รูปแบบการจัดการเงินกู้	200
5.1.2 เงื่อนไขการจัดการเงินกู้ภายใต้ระบบความสัมพันธ์เชิงหนี้สิน	204
5.2 ความสามารถในการจัดการเงินกู้ของชาวนารวย	206
5.2.1 รูปแบบหรือแบบแผนการจัดการเงินกู้	207
5.2.2 สัดส่วนการลงทุน	209
5.2.3 ลักษณะหนี้สินเดิม	210
5.2.4 ลักษณะเศรษฐกิจของครัวเรือน	211
5.3 การจัดการเงินกู้ของชาวนาฐานะปานกลาง	219
5.3.1 ลักษณะของหนี้สินที่ชาวนานำมาลงทุน	220
5.3.2 ความสามารถในการเข้าถึงและครอบครองปัจจัยการผลิตและตลาด	222
5.3.3 ลักษณะหนี้สินเดิม	226
5.4 การจัดการเงินกู้ของชาวนาฐานะยากจน	234
5.4.1 รูปแบบการผลิตหลักของชาวนาฐานะยากจน	234
5.4.2 เหตุผลกดดันให้ผลิตพืชพาณิชย์	235
5.4.3 ปัญหภายใต้ระบบการผลิตพืชเชิงพาณิชย์ของชาวนาฐานะยากจน	238

5.4.4 อุปสรรคในการสะสมทุนของชาวนาขนาดเล็ก	253
5.4.5 การปรับตัวของชาวนาขนาดเล็ก	255
5.4.6 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงหนี้สินของชาวนาฐานะยากจน	272
5.5 ปัญหาหนี้ค้ำ	277
5.5.1 กระบวนการเกิดหนี้ค้ำ	278
5.5.2 การป้องกันหนี้ค้ำของเจ้าหนี้	286
5.5.3 การปรับตัวเมื่อเกิดหนี้ค้ำของลูกหนี้	296
5.6 สรุปและวิเคราะห์	297
5.6.1 โอกาสในการขยายทุนของชาวนารวย	298
5.6.2 ข้อจำกัดในการสะสมทุน และการขูดรีดตนเองของชาวนากลางและจน	299
บทที่ 6 บทสรุปและวิเคราะห์	304
6.1 ข้อค้นพบที่สำคัญ	305
6.1.1 พัฒนาการการก่อตัวของภาวะหนี้สินในชุมชน	305
6.1.2 ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ	309
6.1.3 ปัญหาการจัดการเงินกู้ภายใต้ระบบความสัมพันธ์เชิงหนี้สิน	310
6.1.4 รูปลักษณะที่แท้จริงของความสัมพันธ์เชิงหนี้สิน	317
6.2 ข้อเสนอทางวิชาการและการพัฒนา	320
6.2.1 ข้อเสนอแนะทางวิชาการ	320
6.2.2 ข้อเสนอในการพัฒนา	322
บรรณานุกรม	324
ภาคผนวก ก.	335
ภาคผนวก ข.	336
ประวัติผู้เขียน	338

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงจำนวนประชากรของชุมชนบ้านคง	56
2.2	แสดงโครงสร้างครัวเรือนชาวนาผู้ผลิตพืชเชิงพาณิชย์กลุ่มตัวอย่าง	58
2.3	แสดงลักษณะทางเศรษฐกิจของกลุ่มครัวเรือนตัวอย่าง	61
2.4	แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของครัวเรือนชาวนากลุ่มต่างๆ แยกตามการได้เอกสารกรรมสิทธิ์	63
3.1	แสดงค่าใช้จ่ายการผลิตข้าวนาปี (ก.ข. 10) ต่อ 1 ไร่	130
3.2	แสดงการเป็นหนี้ของครัวเรือนชาวนากลุ่มตัวอย่างจำแนกตามฐานะ ทางเศรษฐกิจ	135
3.3	แสดงการเป็นหนี้ของชาวนากลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสัญญาหนี้	138
4.1	แสดงลักษณะหนี้สินของชาวนารวย	170
4.2	แสดงลักษณะหนี้สินของชาวนาฐานะปานกลาง	172
4.3	แสดงลักษณะหนี้สินของชาวนาฐานะยากจน	174
4.4	แสดงฐานะทางเศรษฐกิจของกลุ่มครัวเรือนชาวนากลุ่มต่างๆ	177
5.1	แสดงลักษณะการจัดการเงินกู้ของกลุ่มครัวเรือนชาวนากลุ่มต่างๆ	200
5.2	แสดงต้นทุนการสีข้าวสารของโรงสีขนาด 30 แอมป์ต่อ 1 เดือน	215
5.3	แสดงต้นทุนและราคาขายข้าวสารหน้าโรงสีต่อ 1 เทียว	225
5.4	แสดงรายการรับจ่ายสวนลิ้นจี่จำนวน 10 ไร่	227
5.5	แสดงการลงทุนทำนาปีระหว่างผู้เช่าและผู้ให้เช่าการเช่าแบบแบ่งกิ่ง ผลผลิต	240
5.6	แสดงการลงทุนทำนาปีระหว่างผู้เช่าและผู้ให้เช่าการเช่าแบบซัค่าหัว	241
5.7	แสดงรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนชาวนาภายใต้รูปแบบความสัมพันธ์ เชิงค่าเช่า	243
5.8	แสดงค่าใช้จ่ายการผลิตข้าวนาปี (ก.ข. 10) ต่อ 1 ไร่	250
5.9	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนการผลิตพืชเชิงพาณิชย์กับ ภาวะเสียเปรียบที่ชาวนาได้รับ	254
5.10	แสดงต้นทุนการปลูกมันฝรั่งในระบบพันธสัญญา	263

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงกรอบแนวคิด ความสัมพันธ์เชิงหนี้สิน (debt relation)	40
2.1 แสดงที่ตั้งของชุมชนบ้านคง	52
2.2 แสดงลักษณะการตั้งบ้านเรือนร้านค้าและพื้นที่ดินทำกินของชุมชนบ้านคง	53
2.3 แสดงโครงสร้างระบบสินเชื่อบนชุมชนบ้านคง	72
4.1 แสดงรูปแบบการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแบบเครดิตดี	194
4.2 แสดงรูปแบบการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแบบเครดิตปานกลาง	195
4.3 แสดงรูปแบบการเข้าถึงแหล่งเงินทุนแบบเครดิตต่ำ	196
5.1 แสดงการจัดการเงินกู้ของชาวนารายรายหนึ่ง	213
5.2 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงหนี้สินผ่านกระบวนการจัดการเงินกู้ของชาวนาฐานะราย	217
5.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหนี้สินกับการจัดการเงินทุนในภาคการเกษตรที่ขาดทุนของนายชื่น	229
5.4 แสดงระบบตลาดเงินจากสวนจนถึงผู้บริโภค	230
5.5 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงหนี้สินผ่านการจัดการเงินกู้ของชาวนาฐานะปานกลาง	232
5.6 แสดงรูปแบบการจัดการเงินกู้ของครัวเรือนชาวนายากจน	267
5.7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตที่ขาดทุนกับปริมาณหนี้สินที่เพิ่มขึ้น	270
5.8 แสดงการปรับตัวเพื่อระดมทุนสำหรับการผลิตเชิงพาณิชย์	271
5.9 แสดงภาวะพึ่งพิงเข้าหนี้ของลูกหนี้ที่ดำเนินการผลิตขาดทุน	272
5.10 แสดงรูปแบบความสัมพันธ์เชิงหนี้สินผ่านการจัดการเงินกู้ของครัวเรือนฐานะยากจน	275
5.11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนที่สำเร็จกับการชำระหนี้	283
5.12 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนที่ล้มเหลวกับการชำระหนี้	285